

Gustav Cathrinus Hofgaard Smedal

av

Adolf Hoel

Dr. Smedal ble født i Oslo den 28. desember 1888 av foreldre daværende høyesterettsadvokat, senere riksadvokat Harald Smedal (f. i Kristiansand den 5. april 1859, d. i Oslo 3. mai 1911) og Karoline Kirkgaard Hofgaard, (f. i Stavanger 25. august 1863, d. i Oslo 30. januar 1889). Hans fars slekt stammer fra Telemark. Han ble gift 15. september 1928 i Stavanger med Ingrid Høyer, (f. 13. mai 1895 i Oslo, datter av fabrikkeier Carl A. Høyer, (f. 4. mai 1857, d. 25. januar 1932) og Aagot Augusta Solberg (f. 18. august 1868, d. 2. november 1924).

Smedal begynte sin skolegang på Kongsgård skole i Stavanger. I 1895 flyttet han til Oslo, hvor han gikk på Vestheim skole til han ble student i 1907. På grunn av forskjellige forhold deltok han litet i studenterlivet. Han var dog ¹⁹¹¹ formann i studenternes fellesutvalg. Han tok juridisk embedseksamen med karakteren laudabilis høsten 1913, dispensjøreksamen ved Universitetet i Oslo i 1931 på en avhandling om "Erhvervelse av statsoverhøyet over Polarområder". Denne er oversatt til tysk, engelsk og fransk. Fra 1914 til 1916 var han dommerfullmektig i Stavanger og Drammen og fra 1916 til 1918 sakførerfullmektig. I 1918 tok han advokaturen. I 1920 ble han ansatt som sekretær i Utenriksdepartementet og innehadde denne stilling til 1923. I løpet av denne tid fungerte han som sekretær for ~~den~~ norske delegasjon for Folkeforbundets første møte i Genève høsten 1920. Fra januar 1921 til juni 1922 var han bosatt i Paris som privatsekretær hos justitiarius Beichmann, som da var formann for Marokkodomstolen. Da han sluttet i Utenriksdepartementet i 1923 slo han seg ned som advokat i Stavanger, hvor han praktiserte til 1931. Fra 1925 til det sistnevnte år var han sekretær i Stavanger Rederiforening.

Allerede under sitt arbeide i Utenriksdepartementet ble han sterkt interessert i de spørsmål som angår Norges interesser i polartraktene og da særlig på Grønland.

I 1926 innlot han seg på en alvorligere handling enn han i øyeblikket hadde oversikt over, sier han i "Studentene fra 1907". Biografiske opplysninger samlet til 25-års-jubileet". Han stiftet da sammen med et par venner Stavanger Grønlandsforening, hvis formann han ble. Samme år deltok han også ved

1920 og den
juriske dok-
torgrad

dannelsen av andre lokale grønlandsforeninger og var dessuten med å stifte landsorganisasjonen, Norges Grønlandslag. Fra stiftelsen var han formann for Norges Grønlands retsutvalg, og i 1927 overtok han tillike stillingen som organisasjonens formann, en stilling som han innehadde helt til sin død (30. oktober 1951).

Ved Stortingsbeslutning av 7.mars 1928 ble opprettet et råd, ~~Ishavsrådet~~ hvis offisielle navn var Norges Svalbard- og Ishavs-råd. Dets medlemmer ble av forskjellige grunner først oppnevnt, som Smedal omtaler i sin bok "Nasjonalt forfall", side 67, den 5. september 1930. Rådet bestod av 10 medlemmer, nemlig: skipsreder Peter S.Brandal, Adolf Hoel, bankdirektør Anton Jakobsen, handelsråd Sigurd Johannessen, dr. Smedal, byråsjef Fredrik Marstrander, fiskerikonsulent Thor Iversen, professor Werner Werenskiold, professor O. Krogness, direktør Th. Hesselberg. På rådets første møte den 19. januar, 1931, ble Smedal valgt til rådets formann. Rådets arbeidsområde ble forusatt å være en rådgivende instans for det offentlige, og da især for Handelsdepartementet og Utenriksdepartementet i spørsmål som angår vår arktiske interessesfere. Dette rådet hadde den største betydning for ivaretagelsen av norske interesser i ishavsområdene.

Den 4.september 1931 ble den såkaldte Grønlands-
delegasjon oppnevnt av Utenriksdepartementet. Medlemmer av denne var professor Fredrik Castberg, professor Nikolaus Gjelsvik, Adolf Hoel, h.r.advokat Helge Klæstad, professor Oluf Kolsrud, professor John Skeie og dr. Smedal. Delegasjonen ble nedsatt i anledning av den verserende prosess om Grønland i Haag. Delegrasjonens oppgave var å bistå våre advokate (som sykkyndige under prosessen. Dr. Smedal oppholdt seg i Haag under alle møter i rettssaken, fra 1931 til 1933.

Siden 1926 var hans tid i stadig større og større grad opptatt av grønlandssaken. I det lange løp kunne arbeidet med denne sak ikke forenes med stillingen som praktiserende jurist. Et valg var nødvendig. Han sluttet da i 1931 som advokat og avvirket sin forretning, solgte sitt hus og flyttet til Oslo, hvor han i den følgende tid omtrent utelukkende arbeidet med grønlandsspørsmålet. Det som opprinnelig var en hobby ble således en livsoppgave, som tok ham mer og mer bort fra hans egentlige livsstilling.

Norges nederlag ved dommen i grønlandsprosessen 5. april 1933 gjorde sterkt og smertelig inntrykk på Smedal og under følelsen herav skrev han en bok, som han kaldte "Nasjonalt Forfall", hvori han gjør opp med de kretser i vårt land, som sto imot den politikk som Smedal og hans meningsfeller førte i grønlandspolitikken. Han trakk også her opp de fremtidsmaal vi måtte sette oss i grønlandssaken. Han forfektet i de følgende år i en rekke avis- og tidsskriftartikler de synsmåter som han hevdet i denne bok. Et utvalg av disse artikler ble utgitt i bokform i 1940 under titelen "Før det blir ^{så} for sent".

Da/krigen kom mente han vi også hadde oppgaver å ivareta, ikke bare på Grønland, men i polarområdene i det hele tatt. Han skrev herom i et forord til den sistnevnte bok: "Idag søker vi å redde for Norge det som er mulig å redde. Vår omsorg gjeller selvsagt først og fremst rikets territoriale integritet og uavhengighet, men vi kan ikke stoppe der. Vi må prøve å se lenger. Det er så mange spørsmål, som nu forlanger vår oppmerksomhet, hvis riket skal betså i fremtiden. Et av disse spørsmål som angår sikkringen av våre interesse i de havområder som omgir landet, og hvor vår befolkning fra gammel tid har funnet utkomme.
.....
Også norske myndigheter må nu overveie denne sak før det blir for sent. Mange vil kanskje spørre: Er det ikke alt for sent? Nei, det behøver det ikke å være. Det er ikke for sent, hvis bare den forfallets og selvoppgivelsens ånd som i en årrekke har herjet vårt folk, nu i denne prøvelsens tid kan bli erstattet av en sterk og fast vilje til rikets gjenreisning."

Etter det program som her er trukket opp, arbeidet han under hele okkupasjonen. Han mente at det gjaldt ikke bare å henlede de norske myndigheters oppmerksomhet på de saker som lå ham så sterkt på hjertet, men ~~som~~ også i størst mulig utstrekning å opplyse okkupasjonsmakten om våre økonomiske og politiske rettigheter i ishavene. I artikler i den tyske presse i Norge imøtegikk og korrigerste han feilaktige tyske oppfatninger av disse forhold og skrev ikke mindre enn fem avhandlinger på tysk om disse spørsmål. Han var alltid og overalt på vakt hvor han anså Norges interesser krenket eller truet av de tyske okkupanter, og dette hendte i en rekke tilfeller i de fem lange okkupasjonsår.

Til ivaretagelse av norske interesser fikk regjeringen opprettet i 1944 et organ, som ble kalt Norges Ishavsråd med tre medlemmer, professor C. Marstrander, dr. Smedal og Hoel selv som formann. Dette råd utførte ^{et}/betydningsfullt arbeide med ^å ivareta Norges interesser i polartraktene overfor tyskerne under okkupasjonen.

Siden 1926 har Smedal anvendt meste av sin tid på på den oppgaven å forsvare og hevde Norges stilling i ishavsområdene. Han har dessuten ved forskjellige anledninger ytet økonomisk støtte til norske foretagender i disse strøk.

Når man ser bort fra hans arbeide i Norges Ishavskomite, har Smedal ikke ønsket å motta lønn for sitt arbeide. Når han ved denne anledning fravek sitt prinsipp om å arbeide uten lønn, skyldes det - som han selv opplyste i Norges Ishavskomite - den usikkerhet i hans økonomiske stilling som krigen medførte.

Av ovenstående vil fremgå at dr. Smedal i sine siste ~~20~~ år har arbeidet for å ivareta Norges interesse i polartraktene. Han oppga sin advokatvirksomhet for helt å kunne ofre seg for disse spørsmål. Han ~~har~~ gikk inn for denne oppgave med den største energi og ^{erhvervet seg} ~~har~~ ved sine studier av dette emnet ~~erhvervet seg~~ et kjennskap til de folkerettslige, historiske, geografiske og økonomiske forhold i polartraktene som få andre. Særlig på det område, som vedrører de folkerettslige reglers anvendelse i polarområdene, var han ^{en} /autoritet og ~~not~~ internasjonal anerkjennelse som sådan. Hans arbeide var ~~vært~~ båret av en høy idealitet og varm fedrelandskjærlighet. Folk av Smedals type tror jeg neppe finnes i vårt land for tiden. Derimot treffer man i England ofte menn som av interesse for spesielle spørsmål helt går inn for disse, uten å søke noen stilling eller lønn for sitt arbeide. Mange av dem har betydd overordentlig meget for vitenskapens utvikling i England.